

SAMENVATTINGSKAART JGZ RICHTLIJN PESTEN

Kinderen worden gepest als ze door één of meer leeftijdgenoten bewust en stelselmatig worden beschadigd door negatieve acties*, waarbij de macht ongelijk verdeeld is en de gepeste zich meestal niet kan verdedigen. Er bestaat een wisselwerking tussen pesten en gepest worden: wie pest, loopt een grotere kans om later zelf gepest te worden, en wie gepest wordt, heeft een grotere kans om later zelf te gaan pesten.

*Negatieve acties kunnen bestaan o.a. uit fysiek contact, woorden, obscene gebaren, discriminatie, roddelen.

Pesten - Taken in de JGZ

Preventie **Op elk moment van contact kan de JGZ :**

- o Anticiperende voorlichting (aan ouders en jeugdigen) aanbieden;
- o Aandacht besteden aan agressief gedrag bij kinderen (m.n. bij 0-4j);
- o Alert zijn op ouder- en kindrisicofactoren en alarmsignalen voor zowel pesten als gepest worden.

Vanaf 4 jaar anamnese bij elk kind:

N.B.: Het kind wordt gevraagd of het zelf pest, gepest wordt en/of betrokken is bij het pesten van anderen.

- o **Algemeen welbevinden:** Zit je lekker in je vel? Hoe voel je je op school?
- o **Gepest:** Ben je de laatste tijd weleens geslagen, geduwd? Heeft iemand slechte dingen over je gezegd, iets verteld over jou dat niet waar is of mag je weleens niet meespelen met klasgenoten? Wanneer?
- o **Pester:** Heb je de laatste tijd weleens iemand uitgelachen of gezegd dat hij/zij niet mee mag spelen met de groep? OF: Zijn er kinderen in jouw klas die niet mee mogen spelen in de pauzes op school? Of die vaak alleen zijn? Zeg jij dan ook dat ze niet mee mogen spelen met de groep?
- o **Cyberpesten** (bij kinderen vanaf ongeveer 8 jaar oud): Krijg je weleens een vervelend bericht of foto via je telefoon of in de appgroep van de klas? (zie verder richtlijn Pesten)
- o **Meeloper:** Doe je weleens mee met het pesten (uitlachen, duwen, uitsluiten) van andere kinderen?

De JGZ is extra alert op pesten/gepest worden bij jeugdigen:

- o die angstig, depressief of verlegen/ teruggetrokken zijn
- o die motorisch onhandig zijn
- o die LHBTIQ+ of uit etnische minderheden zijn
- o met ontwikkelings-/gedragsstoornissen en lichamelijke beperkingen/aandoeningen
- o op het speciaal onderwijs

en bij alarmsignalen:

- o psychosomatische klachten (frequent hoofdpijn, slechte slaap- en eetpatroon, vermoeidheid)
- o suïcidegedachten/ zelfbeschadigend gedrag
- o problemen op school of schoolverzuim

Is er sprake van een pestprobleem?
(pesten, gepest worden of meelopen)

Nee →

Geen extra aandacht voor pesten nodig

Ja

Aanvullende anamnese met de volgende aspecten:

- o Hoe lang geleden is dat gebeurt? Hoe vaak gebeurt het pesten? En hoe lang is het pesten gaande?
- o Op welke plaatsen en in welke situaties vindt het pesten plaats?
- o **Bij gepeste kinderen:** Wie is de pester? Komt de pester uit je eigen klas? Worden anderen ook gepest?
- o Van welke vorm(en) van pesten is er sprake?
- o **Bij gepeste kinderen:** Hoe ernstig is het pesten en wat voor effect heeft het op je (bang, somber, hoofdpijn, buikpijn, weinig zin in eten, slecht slapen)? Wat doe je dan? Kun je daar thuis of op school over praten?
- o Zijn er geassocieerde problemen (sociaal, thuis, op school, fysiek, etc.)?
- o **Bij kinderen > 12 jaar:** Heb jij suïcidegedachten? (let op: gevoelig onderwerp)
- o Zijn je ouders, leerkrachten of andere volwassenen op de hoogte van het pesten?
- o Is er al iets gedaan om het pesten te stoppen? Heeft dit geholpen?
- o Wie geeft je steun? Waar heb je tot nu toe steun aan gehad?
- o Heb je (veel) vrienden?

Het heeft aandacht vanuit de JGZ als:

- o het kind en/of de ouder/verzorger aangeeft dat het kind pest of gepest wordt
- en/of:
- o het pesten tot disfunctioneren of verminderd welzijn bij het kind leidt
- o er een onveilig klimaat ontstaat voor de hele groep

Bij veel pestproblematiek in een klas/school, adviseert de JGZ:

- o het inzetten van sociale netwerkanalyse of veiligheidsmonitor
- o het inzetten van effectief schoolbreed anti-pestprogramma

Is individuele interventie geïndiceerd?

Nee →

Geen extra individuele aandacht voor pesten nodig

Ja

Begeleiding in de JGZ van kinderen én ouders/verzorgers:

1. Schat de behoeftes van het kind in
2. Betrek ouders/verzorgers bij het zorgtraject
3. Overleg met school, sportclub of andere organisatie
4. Verwijs naar (externe) vertrouwenspersoon of een vertrouwensinspecteur (indien school niet mee werkt)
5. Verwijs, op indicatie, naar specifieke programma's of psychologische/ pedagogische hulpverlening

Vijf stappenplan

Signalering

Preventie

Signalering

SAMENVATTINGSKAART JGZ RICHTLIJN PESTEN

Aanpak bij pesten: 5-STAPPENPLAN

Bij kinderen met een pestprobleem dat aandacht behoeft, wordt individuele interventie gestart. Bij de aanpak worden zowel de kinderen die gepest worden als die pesten, en de ouders van deze kinderen betrokken. Bij pestproblemen in een klas of school dient met de school te worden overlegd. Pesten is vaak een probleem van de groep en moet daar ook meestal worden opgelost. De aanpak bestaat uit 5 stappen.

1. Inschatting behoeftes van het kind en ouders/verzorgers

- o behoeftes van kind (en ouders/verzorgers) in kaart brengen, en hierop aansluiten met hulp
- o informeren naar de voorkeur met welke volwassenen het pesten besproken wordt
- o handelen in samenspraak met het kind en toestemming vragen met wie dit te bespreken

2. Overleg met ouders/verzorgers

- o mogelijkheden en behoeftes voor een individueel interventietraject voor het kind
- o toestemming vragen om het pestprobleem op school te bespreken
- o ouders/verzorgers aansporen ook zelf met school te gaan praten om het pestprobleem op te lossen

3. Overleg met school, sportclub of andere organisatie

- o koppelen signalen van pesten terug aan docent van de leerling, zorgcoördinator of intern begeleider via een regulier overleg
- o in overleg met de school of organisatie afstemmen welke partij zorgdraagt voor een vervolgt raject
- o informeren naar wat al gedaan is en wat het effect was, en advisering hierop afstemmen
- o overwegen aanmelding bij zorgadviesteam/schoolmaatschappelijk werk of sociale netwerk analyse

4. Verwijzing naar vertrouwenspersoon of inspecteur

- o adviseren ouders om een (externe) vertrouwenspersoon of inspecteur te raadplegen als de school niet adequaat handelt

5. Verwijzen voor individuele hulp (op indicatie)

- o verwijzen voor het uitvoeren van specifieke programma's of naar psychologische of pedagogische hulpverlening (zie ook interventietabel)
- o vindt, in overleg met ouder/verzorgers en school, een follow-up plaats; bij follow-up door JGZ afstemmen met ouders/verzorgers manier (extra moment van contact, huisbezoek of telefonisch) en frequentie van contact

Interventietabel

	Indicatie**	Peuters/ kleuters (1-4 jaar)	Schoolkinderen (4- 12 jaar)	Jongeren (12-18 jaar)
Individuele begeleiding	Gepeste kinderen en pesters		- Kanjertraining - Sta sterk training	- Kanjertraining - Sta sterk training
	Pesters en agressieve kinderen		- Alles Kidzzz - Minder boos en opstandig	- Kanjertraining
	Sociaal zwakke, angstige, depressieve kinderen	- Triple P*	- Kanjertraining - Sta sterk training	- Kanjertraining - Sta sterk training
	Ouders/verzorgers van pesters/agressieve kinderen	- Triple P*	- Minder boos en opstandig - PMTO - Triple P*	- PMTO - Triple P*
Collectieve begeleiding	Pesten – preventief en curatief (schoolbreed)		- KiVa - PRIMA	
	Pesten – preventief en curatief (klasseninterventie)		- Kanjertraining - PAD - Taakspel - Meidenvenijn is niet fijn!	- Meidenvenijn is niet fijn!

Effectief bevonden programma-elementen, o.a.

- o Schoolbreed beleid tegen pesten;
- o Anti-pest regels toegepast in de klas;
- o Sociaal-emotionele vaardigheden versterken (empathie, prosociaal gedrag, conflict oplossen);
- o Betrekken klas(genoten) (o.a. discussies over pesten, rollenspel in de klas);
- o Aandacht voor de gepeste;
- o Informatie voor ouders (bijv. brochures/folders);

* Of een ander effectief opvoedondersteuningsprogramma dat in de regio beschikbaar is; zie daarvoor JGZ-richtlijn [Opvoedondersteuning](#)

** Naast deze programma's wordt aanstaande brugklassers (11-13 jaar) die op de basisschool moeite hadden met sociale contacten het programma Plezier op school aangeboden